

Terecht zegt prof. Hoekstra: „Geloofden we inderdaad, wat in de Heilige Schrift staat, dan zouden we voor veel twijfel bewaard blijven.“ *) Zelfs kunnen wij zijn uitspraak uitbreiden en zeggen: geloofden we wat in de Schrift staat, we zouden van allen twijfel verlost zijn. Volkomen geloof in de waarachtigheid der Schrift, sluit allen twijfel radicaal uit. E. D. KRAAN.

*) t.a.p. 89.

UIT DE SCHRIFT

Een goede buur is slechter dan een verre vijand.

En van de anderen durfde niemand zich bij hen voegen; maar het volk hield hen in groote achting. En daar werden er meer en meer toegevoegd, die den Heere geloofden.

Hand. 5:13, 14

Dat was een wonderlijk ding geweest: dat de eerste christengemeente in Jeruzalem „genade had bij het gansche volk“ (2:47). Normaal is dat niet (Joh. 16:2; 15:19). Het was dan ook maar de overgang, de aanvangstijd der nieuwgevormde gemeenschap geweest, tot nu toe. Wonderen, teekenen, misschien bij sommigen ook de gelegenheid tot het uitleven van een reeds lang bestaande antipathie tegen priesterschap en overheid, en heel de fin-de-siècle-stemming van die dagen konden, zolang de kerk nog niet de gelegenheid had gehad, haar geloofsgetuigenis tot op den wortel uit te werken, en haar verschrikkelijkheid te vertoonen, velen ertoe brengen, haar „sympathiek“ te vinden. Ja, zeker, zoo heet dat: sympathiek. Men „proes God“ vrij algemeen; maar de evangelisten, ook deze zelfde Lucas, die de Handelingen schreef, heeft ons al vaak geleerd, dat, als een massa God prijst — hij gebruikt dan soms dezelfde woorden — er niet veel diepte in zit, en het beginsel vaak niet dengt. Onder de „kruis-hem“-roepers waren er ook, die kort te voren „God geprezen“ hadden, zegt de Schrift.

Het was dus een verzoeking, dat die eerste gemeente zoo in de gunst stond. Een verzoeking voor de niet-christenen: zij konden eens te haastig zich tot dien sympathieken, daartoe zeer goed voor de armen zorgenden, religieuzen kring wenden, in sympathie, om zoo in goede buurschap met de nog-niet-aangesloten familie, kennissen, en vrienden, en met hun tempel, en zijn ambt, te blijven leven, maar omgekeerd ook van dezen te verlangen, dat zij die goede buurschap ook hunnerzijds erkenden, en het christen-zijn als een kwestie van mentaliteit verdroegen. En het was ook een verzoeking voor de „jonge“ gemeente zelf: zij kon vergeten, dat zij pretendeerde, de „oude“ kerk te zijn, en dat haar ambten de wet-tige voortzetting van de ambten der Joodsche tempelpriesters waren. Zij kon verzuimen, aan alle „goede burens“ scherp en duidelijk te zeggen, dat, wie bij haar de ambten erkende, daarmee een antithetische houding innam tegen de ambtsdragers van het vleeschelijke, door God verondersteld genoomde, en als instituut prijsgegeven jodendom. Zij kon vergeten, haar plicht te doen, d.w.z. te zeggen, te roepen: denkt er aan, menschen, wij komen niet bij elkaar als goede burens, en zijn geen vereeniging van interessante religieuze typen, doch wij halen een streep dwars door stad, en volk, en wereld.

En toen dan straks de Christus zijn tegenwoordigheid bewezen had, hier in deze kerkgemeenschap, door het volle rijke leven aan den kreupelen eindelijk te geven door het medium van deze zijne alzóó gemarkeerde ambtsdragers, toen was de „ekstase“ weer groot geweest. Toen vervolgens de Heeren van 'tGerecht die genezende apostelen hadden gedaagd voor hun gericht, toen sloeg natuurlijk de algemeene sympathie dadelijk over naar die wonderdoeners; want zóó is het volk nu eenmaal. Men herinnerde zich, dat de Nazarener, wiens apostelen zóó'n sympathieke daad verricht hadden, voor dezelfde Heeren van 'tGerecht gedaagd geweest was. De dames, die geweest hadden, toen de Nazarener op zijn kruisweg ging, ze hebben natuurlijk gezegd, dat het toch eigenlijk affreus was, dat dat Sanhedrin nu wéér begon. Van louter weedom vergaten zij te weenen over zich en over hare kinderen; het waren zulke sympathieke menschen toch. Wie? Wel, die apostelen. Dat spreekt. En zij zelf ook wel. Ze weenden. Ja, ja.

Maar het gevaar werd groot: wie zou niet graag dezelfde mentaliteit hebben, als daar was in dien religieuzen kring van visschers, armbede-lers, bidders, en weorstrevers van zóó'n Sanhedrin?

De kerk, de kerk... ze dreigde onder te gaan in een club, een gróóte club, zonder de antithese, zonder pretentie van exclusie; die iets anders is dan exclusivisme. In warme protest tegen dat exclusivistische Sanhedrin, dat wonderdokters bij de gratie Gods nu wéér ging molesteeren, dreigde men te vergeten, dat de kerk bij antithese, en dus ook bij exclusie leeft. Wie zou geen goede buurschap met haar willen?

Maar „buurschap“ met kerk B (de „nieuwe“),

die was een samenkomen op een basis van mentaliteit. Mentaliteit nu is een interkerkelijk, ja niet-kerkelijk iets. Met andere woorden: men behield de buurschap, de goede buurschap óók in kerk A, de „oude“, wel te verstaan. Die van den tempel, en van de priesters, en van den voorhof Salomo's. Van louter goede buurschap dreigde dus het zoeken van het ééne, wettige instituut, dat Christus had geteekend en gewaarmerkt, en aan dit apostel-ambt gebonden, te worden vergeten.

Maar Christus waakt voor Zijn kerk.

Hij was tegenwoordig geweest in dat lieflijke: dat wonder met dien kreupelen. Maar Hij liet zich straks óók zien „van de andere zijde“. Hij sloeg voor de voeten van de „wonderdokters“ een echt-paar dood. Een voor één. Ze hadden immers ook één voor één hun echtvriendschap, hun eros, hun natuurlijke samenbinding, losgemaakt van de gemeenschap der heiligen, van de termen, de rechten, de vrééseligheden van de kerk, de kerk, de KERK. Hij had dus luid verkondigd, dat Hij er wéér was, met al de strengheid, al 'tgericht van vroeger. Dat was die harde, groote stijl geweest, die in Zijn bergrede was vertoond, — o, dát dubbele sterf-geval van Ananias en Saffira.

Maar daarmee was de kerk als KERK gered.

Let maar op de gevolgen.

Van de anderen, de niet-christenen, durfde in-eens zich niemand zóó maar bij die kerk meer voegen. Het was ineens uit met de goede buurschap, over en weer. Radikaal uit. Men zag ineens weer: hier is geen knusse lievigheid, hier gaat het om de kwestie van dood of leven. Zelfs het diepe hart staat hier onder de censuur. De stoelen des Gerichts staan hier; en alle samenklitting, die is hier, zolang ze niet uit diepten van geloof, in ambts-verkeer, gemeenschap is geworden van de heiligen, een doodelijk gevaar. Ananias en Saffira: wie volgt? Van de niet-christenen DURFDE niemand zich bij hen voegen, familiair (Bengel). Het Grieksche woord wijst op een samen-liggen; het samenklitten, dát was uit. Men begon te vrézen. Niet meer op mentaliteit grondde men zijn samenwoning, en niet langer onder het aspect van goede buurschap groepeerde men zich bij kerk B, de „jonge“, de goede buurschap-praxis voorts „begrijpend tegemoetkomende“ in de kringen van „kerk A“, de „oude“, van die priesters en dat Sanhedrin. Integendeel: men begreep: hier is iets anders aan het werk getogen: Gods kracht van boven. Of in elk geval: een groot geweld. Een groot geweld. Het volk begint, gelijk er eigenlijk staat, weer „groot“ van hen te denken. De groote stijl werd weer erkend: hier was aan al de weenende dames van Jeruzalem weer scherp gezegd, dat ze niet ver kwamen met haar sympathie voor die in goeden toon en harmonie vergaarde christengemeenschap. Men sloeg er dood. Men zeide er zóó hard: ween! over uwe zonden.

Maar o, de zegen, de zegen...

Toen de buurschapsband gebroken was, toen was de ban gebroken. Toen was de eenheid weergered. De eenheid, die uit Christus in den Geest is, en waaraan de wereld moet bekennen, dat Christus vergadert Zijn kerk, en niet Zijn club; Hij kent dat nare woord niet, als Hij geloofs-belijdenissen leert. Na het negatieve, over dat niet-durven, en na dat naar het negatieve én positieve beslissende: „zij dachten weer groot van die kerk“ komt nu óók het positieve: daar werden er toegedaan, meer en meer, die den HEERE geloofden. Den Heere; om Hem ging nu de beweging, niet om de menschen, van gelijk type, of van gelijke mentaliteit. En het geloof was de samenbindende kracht, niet een mentaliteit, een geloofsinzicht, een geloofstype, een geloofsopvatting.

Zóó moet het weer zijn.

Laat men weer groot van de kerk gaan denken. Zoowel in het negatieve als in het positieve.

In het negatieve: gewoonlijk „wil“ men zich bij een kerk-instituut niet aansluiten. Maar van niet-durven, — is daar nog wel sprake van? Neen, want wij hebben het geweld uit het kerk-instituut weggedeneerd, wij met onze zoogenaamde pluriformiteit, en onze mentaliteitsgroepering, en onze concentraties op de basis van iets, dat in óns is, ons, menschen.

Maar in Jeruzalem durfde men niet meer; men begreep, dat „aan de hemelpoort“ overal naar gevraagd werd, ook daarnaar, hoe men gedaan had, in zijn diepe hart, met, en in kerk A of B, zóóals het volk, niet de Heere, het noemde.

En toen zij weer groot waren gaan denken van de kerk, toen kwamen zij, ziedaar het positieve, weer tot den Heere, en verstonden, dat kerk A en kerk B er niet waren. Er was „de“ kerk; en Christus was niet aan een A of B „toebedeeld“. Hij had dat oude instituut verlaten, al waren er „nog“ zeer veel beste zielen in; en Hij vergaderde nu daar, waar die lúcht was, en Hij zelf, bij Ananias en Saffira en dien kreupelen, die te beven stond, zoodra hij staan kon zonder beven. Het was weer goed. Men durfde niet zóó maar alles. Een goede buur, dát was, begreep men,

objectief verkeerd. Het was objectief beter, dat de verre vijand in het Sanhedrin tandenknarsend het probleem stelde.

K. S.

KERKELUK LEVEN

Een goede buur is slechter dan een verre vijand.

(Waarschuwing vooraf: Als ik hier over „vijand“ zal gaan handelen, dan bedoel ik, gelijk reeds eerder hier werd opgemerkt, niet een „echthros“, d.w.z. een persoonlijk vijand, doch een „polemios“, een, met wien een gemeenschap in staatkundigen, economischen, politieken, of ook kerkelijken zin, op voet van — verklaarden — oorlog leeft).

In de Kroniek van het Gereformeerd Theologisch Tijdschrift heeft Ds P. van Dijk gesproken over de gelukkig eindelijk de algemeene aandacht krijgende onzinnige verdeeldheid tusschen Gereformeerd en Chr. Gereformeerd. Da van Dijk doet — gelijk men zulks van hem gewoon is — verscheidene juiste en interessante opmerkingen, voegt zich, terecht, bij hen, die tegenover Ds v. Grieken, Ds Hilbers, De Wekker, etc. volhouden, dat wij „geen veronderstelde wedergeboorte“ (in den be-weerden zin) „leeren“, dat de doopspractijk geen principiële punt is (ik voeg er aan toe: heeltemaal geen punt van theoretisch kerkelijk-aanwijsbaar kerk-verschil), en constateert, dat niet zakelijke geschillen, doch wantrouwen de hoofdoorzaak was der scheuring. En zoo is er meer, dat onze hartelijke instemming heeft.

Maar op één punt meenen wij — Ds van Dijk houde dit ten goede — met hem van meening te moeten verschillen. Als dat ééne punt niet een kardinale kwestie raakte, zou ik het graag onbesproken hebben gelaten. Het raakt evenwel naar mijn overtuiging het hart der zaak voor alle kerk-instituten, die de gereformeerde belijdenis als formulier van eenigheid aanvaard hebben.

Ik citeer Ds van Dijk:

Wanneer het wantrouwen (want m.i. is dat zoowel in '32 als ook in de trage opheffing van de A- en B-verschillen bij ons de hoofdoorzaak geweest) tegenover de als neo-Calvinisme gekwalificeerde belijdenisuitspraken der Gereformeerde Kerken in al die jaren stelselmatig zulk een mentaliteit hielp kweken en zoo'n sfeer hielp vormen, dan moet men althans mij persoonlijk niet kwalijk nemen, dat ik voor de eenheid en de rust, voor de stichtelijkheid en het vertrouwen veel meer heil er in vindt, dat de Chr. Gereformeerde Kerken op zichzelf blijven staan, dan dat we in schijn vereenigd ervaringen zullen gaan opdoen als in de Ned. Herv. Kerk, waar Ds A. zijn klanten heeft, die Ds B. alleen hoorde bij zijn intree toen ze voor eens en voor goed zijn ligging hebben geconstateerd, en eveneens Ds B. zijn aanhang voor wie Ds A. totaal „leert“ is.

Er is niemand, die niet graag alle Gereformeerden vereenigen zou, indien dit kon. Maar ik zou den Zeeuwschen Gereformeerden dominee wel eens willen hooren, die met zijn kennis van de ligging der Oud-Gereformeerden in Zeeland, hun mentaliteit en hun sfeer, wenschen zou, dat zij zonder meer zich morgen allen in zijn kerk lieten inschrijven.

Als het kon zou ik met de Chr. Gereformeerden in heel ons vaderland in goede buurschap willen leven, zooals ik dat vroeger schreef over den vriend-schappelijken omgang tusschen de pastores in kleine stad of dorp. Wil men daar met een Synodale Commissie eens over gaan praten, heel gaarne.

Vervolgens herinnert Ds van Dijk aan een artikel van Dr H. W. van der Vaart Smit, die erop gewezen heeft (in Zwijndrechtsche Kerkbode), dat er tusschen de kerkelijke groepen vaak zó'n groot verschil bestaat in „mentaliteit“ (men kan ook het woord „ligging“ met behoorlijke mentale reser-vatie bezigen). Dr van der Vaart Smit rekende óók met dezen factor, als het er om ging, het „getrennt marschieren“ van Gereformeerden en Chr. Gereformeerden te verklaren. Ds van Dijk erkent, dat deze factor als zoodanig bestaat, maar merkt dan op:

Maar de door Dr Smit genoemde mentaliteit dunkt mij is het grootste beletsel om tot een eenheid te geraken, die op den duur geen huwelijk zal blijken van opzichzelf beste menschen, maar die elkaar nooit hadden moeten nemen.

In ieder geval lijkt me een jarenlange verloving niet ongewenscht, die wat van het wantrouwen, waardoor men elkaar voorheen niet mocht, zal kunnen wegnemen.

Tot zoover de schrijver der Kroniek.

Tegenover dit pleit nu voor een goede „buurschap“ zou ik plaatsen willen, de in geen enkel opzicht serieuze-paradoxe bewering, dat in het „kerk-probleem“ de regel moet gelden, dat een goede buur slechter is dan een verre vijand. Natuurlijk zinspeel ik hier op het bekende spreekwoord, hetwelk zoo komt te zeggen, dat een goede buur beter is dan een verre vriend. Ik behoeft dus niet op te merken, dat men de schijnbaar paradoxe uitspraak van daaren recht dient uit te leggen, zal men haar niet mis-